

Helma Leonhard-Strien

Over boedelverdelingen bij echtscheiding wordt vaker geprocedeerd dan vroeger. Door de economische crisis zijn er ook vaak schulden die de verdeling bemoeilijken. In de aanloop naar het wetenschappelijk congres van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) over 'Verdeling in de notariële praktijk' praten advocate Els Alkemade, senior raadsheer Alexander Labohm en notaris Helma Leonhard-Strien over een betere samenwerking tussen rechter, advocaat en notaris. 'Samen op cursus en na afloop een borrel.'

TEKST Lex van Almelo | FOTO'S Truus van Gog

In 1971 trouwen een man en een vrouw in gemeenschap van goederen. Voor hun bedrijf gaan zij een man/vrouw-maatschap aan. Na een kleine twintig jaar komt de klad in zowel het huwelijk als de professionele samenwerking. De maatschap en het huwelijk worden ontbonden. Sindsdien procederen de exen over de verdeling van de gelden en de vraag wie de schulden moet dragen. De rechtbank spreekt zich drie keer uit over de verdeling. Maar de man legt zich niet neer bij de rechterlijke toedeling en gaat in hoger beroep. Daarin stelt het hof vast dat de verhoudingen zo ernstig verstoord zijn dat de twee al twaalf jaar met elkaar procederen over de verdeling van de voormalige huwelijks-goederengemeenschap. Volgens het hof (LJN BR2795) is het in het belang van beide partijen dat er op korte termijn een einde komt aan de rechtsstrijd. Maar: 'Uit de enorme papiermassa van partijen kan het hof de omvang van de voormalige huwelijks-goederengemeenschap niet voldoende vaststellen; laat staan de verdeling daarvan (...)' Daarom moet een

notaris/mediator een boedelbeschrijving maken van de goederen en schulden en een conceptakte van verdeling opstellen.

COMPLEXER

Alexander Labohm, senior raadsheer bij het Gerechtshof 's-Gravenhage: 'Sinds 1992 kan de rechter de verdeling vaststellen conform artikel 3:185 Burgerlijk Wetboek (BW). Daardoor is de werkdruk in de personen- en familiesector enorm toegenomen. De rechter doet daarbij werk waarvoor de notaris eigenlijk veel beter geëquipeerd is. Want een notaris kan stukken verifiëren en in het Kadaster kijken.' Volgens Labohm procederen mensen tegenwoordig meer over de verdeling. 'De verhanding in de maatschappij zie je terug in de verhouding van scheidende partijen. Zij komen er minder vaak samen uit, ook al omdat je tegenwoordig meer krimpende boedels ziet dan groeiende. Dat maakt verdelingen vaak complexer dan vroeger. Want wie is draagplichtig voor de schulden?' Raadsheer Labohm brengt de voordelen van het 'Haags model' onder de aandacht. In dat model benoemt het hof of de rechtbank in

Samenwerken bij verdeling

'Notaris beter geëquipeerd dan rechter'

complexe zaken, zoals hiervoor, een notaris om de boedel te beschrijven en een voorstel te doen voor de verdeling. Alexander Labohm: 'Bij die regiezitting zijn de partijen en hun advocaat aanwezig, zodat het voor iedereen duidelijk is wat er gaat gebeuren. Hier worden de vragen geformuleerd en de waarderings-technieken vastgesteld; de advocaat heeft daar direct invloed op. Daardoor nemen de onzekerheid en de conflicten af en neemt het draagvlak voor de beslissingen toe. Het voordeel is dat wij als rechter knopen kunnen doorhakken, ook als een partij niet meewerkt. Dat kan een notaris niet.'

SPIJKERS MET KOPPEN

Els Alkemade, advocaat/scheidings-bemiddelaar bij Scheer Sanders: 'Wordt de procedure niet duurder door een notaris als deskundige te benoemen?' Alexander Labohm: 'Nee, de kosten gaan juist omlaag omdat de procedure korter duurt.' Els Alkemade: 'En hoe komt het hof bij een bepaalde notaris?' Alexander Labohm: 'De overheid heeft geen lijst van deskundigen. Het Landelijk Register van Gerechtelijke Deskundigen is een particulier initiatief. Dat maakt de keuze van deskundigen toch complex.' Helma Leonhard-Strien, notaris bij Kooijman Lambert en onder andere bestuurslid van de Vereniging van Mediators en Scheidings-bemiddelaars in het Notariaat (VMSN): 'Neem je contact op met de VMSN?'

Alexander Labohm (m)

Alexander Labohm: 'Nee, je moet elkaar wel kennen. De notaris moet ter zake kundig zijn en begrijpen dat er op de regiezitting spijkers met koppen worden geslagen. De griffier neemt contact op met de notaris en vraagt of deze vrij is om de zaak op te nemen. Als dat zo is, wordt deze benoemd door de raadsheer- of rechter-commissaris.'

INSTANT-ECHTSCHIEDINGEN

Helma Leonhard-Strien heeft er natuurlijk niets tegen dat de rechter een notaris de verdeling laat voorkoken. Maar als het aan haar ligt, komt een zaak helemaal niet voor de rechter. 'Bij mij komen de partijen er altijd uit, dus waarom zouden zij niet vaker bij voorbaat beginnen met mediation?'

Els Alkemade: 'Dat kan ook bij mij. Er zijn een heleboel advocaat-mediators die gespecialiseerd zijn in echtscheiding. Het notariaat heeft gewoon een stuk van onze markt afgepakt.'

Helma Leonhard: 'Hé, zo denken wij toch niet meer?! Het is van belang dat een specialist partijen begeleidt, of dat nu een advocaat of notaris is, maakt niet uit.'

Alexander Labohm lacht: 'Het verschil tussen beide beroepsgroepen is duidelijk te zien.' De notaris en advocaat zijn het in elk geval met de raadsheer eens dat partijen moeten toestemmen in de verdeling op basis van goede voorlichting. Daarom moet de mediator juridisch kunnen denken.'

Els Alkemade: 'Het mediation-petje is dus niet voor psychologen.'

Alkemade, Labohm en Leonhard gruwen van de instant-echtscheidingen die al voor 495 euro worden aangeboden en waarbij het convenant via het internet wordt ingevuld.

Alexander Labohm: 'Dat soort zaken zien wij steeds meer op de zitting terecht komen.'

Helma Leonhard: 'Bij een echtscheiding moet je de mensen zien.'

Alexander Labohm: 'Maar er is altijd een groep mensen die de tarieven van de notaris en advocaat niet kunnen betalen. Daarom is het belangrijk dat de overheid blijft zorgen voor voldoende voorzieningen om rechtsbijstand te krijgen.'

PENSIOENGATEN

Bij de verdeling duiken steeds vaker pensioengaten op. Els Alkemade: 'Ik heb ongeveer vijf procedures lopen over pensioenen.'

Alexander Labohm: 'Een groot probleem in de echtscheidingspraktijk zijn de ongedekte pensioenen. Daarbij heeft een directeur-groo-aandeelhouder wel een fiscale voorziening op de balans opgenomen, maar onvoldoende geld gereserveerd of de pensioenvoorziening onvoldoende verzekerd. Advocaten zouden goed moeten kijken naar de gevolgen als de pensioenvoorzieningen op de balans niet overeenstemmen met de pensioenbrieven.'

Wat kan de notaris hieraan doen?

Helma Leonhard: 'Als je in de huwelijkse voorwaarden iets of niets hebt afgesproken over de verevening en je wilt dat veranderen, dan moet dat volgens de wet bij notariële akte.'

Els Alkemade

Alexander Labohm: 'Notarissen zouden contact kunnen opnemen met advocaten om na te gaan wat procesrechtelijk effectieve huwelijkse voorwaarden zijn.'

Helma Leonhard: 'Je kunt in de huwelijkse voorwaarden een considerans maken in jip-en-janneketaal zodat duidelijk is wat partijen bedoelen.'

Alexander Labohm: 'Voor de rechter is het gemakkelijk als er een grote preambule bij de huwelijkse voorwaarden zit, ja. Met name als duidelijk is voor welke waarderinggrondslagen de partijen hebben gekozen.'

Helma Leonhard: 'En we doen er tien bladzijden uitleg bij, zodat de mensen begrijpen wat zij hebben afgesproken.'

Els Alkemade: 'Tien bladzijden? Ik vrees dat de mensen die niet lezen.'

Helma Leonhard: 'Dat valt mee ... wij hebben namelijk al gezegd dat het heel belangrijk is. Maar je ziet inderdaad vaak dat mensen meer bezig zijn met de bruidsjurk en de feestzaal dan met de juridische rechten en plichten van het huwelijk.'

Els Alkemade: 'Mijn ervaring is dat ook hoog opgeleide mensen met kinderen niet eens een samenlevingsovereenkomst hebben gesloten.'

*‘We moeten
veel meer
samenwerken’*

TWEE VLIEGEN

Wat kunnen advocaten leren van notarissen? Els Alkemade: ‘Advocaten zijn vaak slecht met schulden en de draagplicht voor schulden. Ik bel soms met de Notaristelefoon als ik iets speciaals moet weten.’

Helma Leonhard: ‘Waarom bel je mij niet? We moeten veel meer samenwerken.’

Alexander Labohm: ‘We kunnen veel van elkaar leren. Voor mij is het essentieel om van een advocaat te horen hoe een cliënt iets ervaart.’

Els Alkemade: ‘Van de rechter kunnen wij analytisch leren denken: hoe kom je tot de kern en wat blijft er over als je de bijzaken wegstreept?’

Alexander Labohm: ‘Notarissen kunnen van advocaten procesrechtelijk leren denken, want gelijk hebben is niet hetzelfde als gelijk krijgen.’

Helma Leonhard: ‘Daar kom ik in mijn praktijk niet aan toe. Want als mensen er niet samen uit willen komen, gaan ze ieder naar een advocaat.’ Alexander Labohm wijst tot slot nog eens op het belang dat notarissen, advocaten en rechters behalve de materie ook elkaar kennen. Die twee vliegen vang je volgens hem

in één klap wanneer je een cursus volgt bij SSR [het eigen opleidingsinstituut van de rechterlijke organisatie – red.], want de cursussen voor de rechterlijke macht staan ook open voor advocaten en notarissen. Labohm: ‘En dan drink je na afloop samen een borrel.’ ■

Verdeling in de notariële praktijk

Het wetenschappelijk congres van 5 oktober in Den Bosch staat in het teken van verdelingen. In zijn voorwoord in het programmaboekje schrijft KNB-voorzitter Ruud van Gerven daarover: ‘Verdelingen en het verdelen behoren tot de kerncompetenties van de notaris, zaken waarbij hij op uitmuntende wijze zijn wezenskenmerken, onpartijdigheid en onafhankelijkheid, kan etaleren.’ Volgens Van Gerven onderscheiden die waarden het notariaat van de overige juridische medespelers en moet hij ze daarom meer dan ooit uitdragen. Reden dus om dit congres te bezoeken.

PREADVISEURS

Het onderwerp wordt niet alleen vanuit een civielrechtelijke invalshoek bekeken, maar ook vanuit fiscale en waarderingsproblematiek belicht. Het voorzitterschap van het congres is in handen van professor Martin Jan van

Mourik. De preadviseurs zijn prof. mr. B.M.E.M. Schols (Verdeel en beheers de schenk-, erf- en overdrachtsbelasting), mr. R.L.M.C. Janssen (Verdeling van een aanmerkelijk belang), R. Kooger RA FM (Ondernemingswaardering voorbehouden aan bedrijfseconomen?), prof. mr. A.L.G.A. Stille (Verdeling en de rechter), mr. R.L. Albers-Dingemans (Verdeling van de woning: samenspel tussen advocaat, rechter en notaris) en dr. mr. F. Schonewille (Wie begeleidt de verdeling? *C’est la méthode qui fait la musique*).

FEESTAVOND

Aansluitend aan het congres is er een feestavond. De muzikale omljsting is in handen van De Coronas, een feestband uit Brabant.

Voor meer informatie en inschrijven kunt u terecht op NotarisNet.